

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet, Ds 2016:35, Dnr A2016-1883-I

Sammanfattning

IAF ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som har framförts i promemorian.

4.3 En översiktlig beskrivning av det nya regelverket

IAF kan se värdet i att ha ett harmoniserat regelverk för arbetssökande, bl.a. ur ett likabehandlingsperspektiv.

De nyanlända är en heterogen grupp med olika förutsättningar för att snabbt kunna etablera sig på arbetsmarknaden. IAF vill därför understryka komplexiteten i förslaget att de nyanlända ska omfattas av motsvarande krav och åtgärdsregler som övriga deltagare i arbetsmarknadspolitiska program. IAF bedömer att det krävs omfattande informationsinsatser om vilka krav ett deltagande i det tilltänkta etableringsprogrammet kommer att ställa på den enskilde. Detta mot bakgrund av att deltagarna kommer att befinna sig på mycket olika nivåer vad gäller utbildning och språkkunskaper.

4.4.4 Individuell handlingsplan för nyanlända

IAF tillstyrker förslaget att Arbetsförmedlingen ska fastställa individuella handlingsplaner för de nyanlända och att förmedlingen därigenom ytterst kan bestämma över innehållet i planerna och vilka insatser som de nyanlända ska få del av.

4.4.5 Särskilt om aktivitetsrapportering för nyanlända

Nyanlända som har en etableringsplan ska redan idag aktivitetsrapportera var sjätte månad. Förslaget att nyanlända som deltar i etableringsprogrammet ska omfattas av ett åtgärdssystem, motsvarande det som övriga deltagare i arbetsmarknadspolitiska program omfattas av, förutsätter som IAF berört ovan att de nyanlända får tillräcklig information. IAF anser att det finns anledning att överväga i vilken omfattning som de nyanlända ska aktivitetsrapportera. Omfattningen på rapporteringen borde kunna anpassas beroende på vilken typ av insats - av alla de insatser som kommer att rymmas under etableringsprogrammets paraply - som den nyanlände deltar i. Omfattningen på aktivitetsrapportering borde också kunna ställas högre på en nyanländ som är redo att ta steget ut på arbetsmarknaden, än för den som deltar i en insats av förberedande karaktär.

4.6.3 Försäkringskassan bör bli handläggande myndighet för etableringsersättningen

Försäkringskassan bör enligt departementspromemorian ta över ansvaret att besluta om rätt till etableringsersättning från Arbetsförmedlingen. Det är enligt IAF en rimlig ordning eftersom Försäkringskassan redan idag - förutom att besluta om rätt till aktivitetsstöd och utvecklingsersättning - beslutar om rätt till bostads- och etableringstillägg till nyanlända, samt betalar ut dessa ersättningar inklusive etableringsersättningen.

4.7.2 Ett proportionerligt åtgärdssystem bör införas för nyanlända

IAF tillstyrker förslaget att åtgärdsregler, motsvarande de som gäller för programdeltagare med aktivitetsstöd, även bör omfatta nyanlända med etableringsersättning. Enhetliga åtgärdsregler för alla som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program bör enligt IAF:s uppfattning underlätta tillämpningen. Åtgärdssystemet kan också, som det anförs i promemorian, bidra till att göra det tydligare för den nyanlände om vad som förväntas av honom eller henne.

IAF anser att det är rimligt som det föreslås i promemorian att det blir möjligt att återkalla en anvisning till etableringsprogrammet om deltagaren missköter sig eller stör verksamheten.

4.8.2 Utökat tillsynsansvar för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

IAF tillstyrker förslaget om ett utökat tillsynsansvar för myndigheten.

Det framstår som naturligt att IAF får tillsyns- och uppföljningsansvaret över handläggningen av ärenden som rör åtgärder inom etableringsersättningen hos Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, och över rutinerna för handläggningen av sådana ärenden. Likaså att IAF får ansvar för tillsynen av handläggningen av och rutinerna för handläggningen av ärenden hos Arbetsförmedlingen om återkallande av anvisningar till det nya etableringsprogrammet. Detta eftersom IAF redan har motsvarande tillsyns- och uppföljningsansvar vad gäller åtgärder inom aktivitetsstödet och återkallandet av anvisningar till övriga arbetsmarknadspolitiska program.

IAF vill dock framföra att när det gäller tillsynen över Försäkringskassan är det viktigt att det görs en tydlig gränsdragning av tillsynsuppdraget gentemot Inspektionen för socialförsäkringen.

IAF konstaterar att det inte finns någon analys i departementspromemorian av hur omfattande det utvidgade tillsyns- och uppföljningsansvaret för IAF kan antas bli och vilka ökade kostnader det kommer att medföra för myndigheten.

Under 2017 beräknas drygt 80 000 individer komma att omfattas av etableringsinsatser enligt promemorians konsekvensanalys. Om motsvarande antal

individer kommer att anvisas till etableringsprogrammet under de närmaste åren efter 2017 motsvarar det en ökning av antalet programdeltagare med ersättning, som kommer att omfattas av åtgärdsregler, med omkring 50 procent. Antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program med aktivitetsstöd har under 2014-2016 uppgått till i genomsnitt ca 150 000, om deltagare som befinner sig i etablering undantas.¹

IAF bedömer att det utökade tillsyns- och uppföljningsansvaret kräver ytterligare insatser för myndigheten. Detta inte i första hand med hänsyn till ökningen av antalet individer som kommer att omfattas av åtgärdsregler, utan på grund av att området är nytt för myndigheten. Ett nytt ansvarområde innebär att outredda problem dyker upp och att myndigheten måste bredda sin kompetens och upparbeta nya kontaktytor, vilket tar resurser i anspråk. Om nivån på övriga delar i IAF:s uppdrag ska kunna bibehållas behöver myndigheten tillföras resurser.

4.11 En ny förordning om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser

IAF har inga invändningar mot att nuvarande etablerings- och aktivitetsstödsförordningar ersätts med en ny gemensam förordning, som omfattar alla ersättningar som ingår i dessa förordningar.

8.4.1 Utökat primärt ändamål

IAF tillstyrker förslaget till ändringar i IAF:s registerlag vad gäller behandling av personuppgifter.

IAF har tidigare i remissvar över promemorian Åtgärder inom aktivitetsstödet m.m. (Ds 2013:59) framfört att myndigheten har behov av direktåtkomst till Försäkringskassans datasystem. Behovet av direktåtkomst till Försäkringskassans datasystem avseende aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen kvarstår och IAF kommer även att behöva direktåtkomst avseende etableringsersättningen för att kunna effektivisera sin tillsyn.

8.4.2 Gallring

IAF tillstyrker förslaget till ändringar i IAF:s registerlag vad gäller gallring.

9.3 Följdändringar i andra författningar

IAF har inga invändningar mot föreslagna följdändringar i 10 § och 16 c § i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

¹ Källa: Arbetsförmedlingens statistik

I detta ärende har generaldirektör Peter Ekborg beslutat. Ingrid Boström, verksjurist, har varit föredragande. I beredningen av ärendet har även enhetschef Lena Aronsson, utredare Jonas Eriksson, verksjurist Carina Karlsson och senior utredare Magdalena Sinander deltagit.

Peter Ekborg

Ingrid Boström